

สถานการณ์การจัดการสิ่งปฏิกูลจากแหล่งกำเนิดเคลื่อนที่ (รถไฟ และรถโดยสารปรับอากาศ)

Situation of human wastes management from public transport (train and bus)

นางสาวสัจมาน ตรันเจริญ

สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำรายงานสถานการณ์การจัดการสิ่งปฏิกูลจากแหล่งกำเนิดเคลื่อนที่ (รถไฟ และรถโดยสารปรับอากาศ) เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์การจัดการสิ่งปฏิกูลฯ ณ ปัจจุบัน สภาพปัญหา ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งข้อมูลทางวิชาการ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานที่ควบคุมกำกับดูแล สำหรับเสนอเป็นนโยบายในการขับเคลื่อนการจัดการสิ่งปฏิกูลจากแหล่งกำเนิดการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ร่วมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งวิธีเชิงคุณภาพ (Qualitative method) ผลการศึกษาพบว่า การจัดการสิ่งปฏิกูลจากแหล่งกำเนิดเคลื่อนที่ (รถไฟ)¹ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ด้านการจัดการสิ่งปฏิกูล การรถไฟแห่งประเทศไทยไม่ได้มีการดำเนินการขนถ่ายและบำบัดสิ่งปฏิกูลจากขบวนรถไฟเอง แต่มีการว่าจ้างบริษัทเอกชนให้มาดำเนินการขนถ่ายปฏิกูลจากระบบรองรับสิ่งปฏิกูลภายใต้ขบวนรถไฟ เพื่อเก็บไว้ในตัวรถสุบสิ่งปฏิกูลของบริษัท ด้านกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งปฏิกูล ปัจจุบันยังไม่มี การกล่าวถึงการจัดการสิ่งปฏิกูลและระบบรองรับสิ่งปฏิกูลใต้ขบวนรถไฟในกฎหมายหรือพระราชบัญญัติต่างๆที่เกี่ยวข้องจากการรถไฟแห่งประเทศไทย² ข้อมูลจากการลงพื้นที่สำรวจสถานการณ์การจัดการสิ่งปฏิกูลจากรถไฟ ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจสถานการณ์การจัดการสิ่งปฏิกูลจากขบวนรถไฟ ขบวนรถด่วนพิเศษ (Special Express) ในเส้นทางสายใต้ (สถานีหัวลำโพง-หาดใหญ่) มีระบบรองรับสิ่งปฏิกูลและมีบริษัทเอเชียคีนิงเซอร์วิสมาสุบสิ่งปฏิกูลขบวนรถด่วน (Express) ในเส้นทางสายเหนือ (สถานีหัวลำโพง-เชียงใหม่) มีระบบรองรับสิ่งปฏิกูลและมีบริษัทเอเชียคีนิงเซอร์วิสมาสุบสิ่งปฏิกูลขบวนรถเร็ว (Rapid) ในเส้นทางสายตะวันออกเฉียงเหนือ (สถานีหัวลำโพง-อุบลราชธานี) ไม่มีระบบรองรับสิ่งปฏิกูลและสิ่งปฏิกูลกับน้ำจากการชำระล้างจะถูกปล่อยทิ้งลงบนรางรถไฟ และขบวนรถธรรมดา (Ordinary) ในเส้นทางสายตะวันออกเฉียงเหนือ (สถานีหัวลำโพง-หาดใหญ่) ไม่มีระบบรองรับสิ่งปฏิกูลและสิ่งปฏิกูลกับน้ำจากการชำระล้างจะถูกปล่อยทิ้งลงบนรางรถไฟ การจัดการสิ่งปฏิกูลจากแหล่งกำเนิดเคลื่อนที่ (รถโดยสารปรับอากาศ)¹ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ด้านการจัดการสิ่งปฏิกูล กรมการขนส่งทางบกยังไม่มี การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการสิ่งปฏิกูลจากตัวรถโดยสารปรับอากาศ ด้านกฎหมายและนโยบายมีที่เกี่ยวข้องจำนวน 2 ฉบับคือกฎกระทรวงฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2524) ออกตามความพระราชบัญญัติการขนส่งทางบกพ.ศ. 2522 และระเบียบกรมการขนส่งทางบกว่าด้วยการตรวจสภาพรถของพนักงานตรวจสภาพรถตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบกพ.ศ. 2555 ² ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการรถโดยสารปรับอากาศ จำนวน 2 บริษัท คือ นครชัยแอร์ รถโดยสารปรับอากาศชั้น 1 ของบริษัทมีห้องน้ำในตัวรถและมีถังรองรับสิ่งปฏิกูลขนาดประมาณ 70-80 ลิตร สิ่งปฏิกูลในถังรองรับจะถูกนำไปปล่อยทิ้งลงในบ่อกักเก็บสิ่งปฏิกูลที่สถานีต้นทางและปลายทางของบริษัทเมื่อเต็มจะมีการติดต่อเทศบาลประจำจังหวัดมาสูบไปบำบัดต่อ และบริษัทนครชัยทัวร์ รถโดยสารปรับอากาศชั้น 1 ของบริษัทจะมีห้องน้ำภายในตัวรถและมีถังรองรับสิ่งปฏิกูลขนาดประมาณ 60-80 ลิตรและนำไปปล่อยทิ้งยังบ่อกักเก็บสิ่งปฏิกูลของบริษัทเองซึ่งอยู่ใต้ดินขนาด 8 ลูกบาศก์เมตร เมื่อบ่อกักเก็บสิ่งปฏิกูลเต็มจึงจะมีการติดต่อบริษัทเอกชนมาสูบไปบำบัดต่อ ³ ข้อมูลจากการลงพื้นที่สำรวจ เส้นทางสายเหนือ (เชียงใหม่) กับบริษัทนครชัยแอร์ จำกัด ตัวรถมีถังรองรับสิ่งปฏิกูลเมื่อถึงสถานีปลายทางจะมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบดูแลเรื่องสิ่งปฏิกูลของบริษัทเข้ามา

จัดการ เส้นทางสายตะวันออกเฉียงเหนือ (ศรีสะเกษ) กับบริษัทสมบัติทัวร์ ตัวรถมีถังรองรับสิ่งปฏิกูลความจุ 384 ลิตร มีท่อสำหรับเป็นช่องปล่อยสิ่งปฏิกูลออกจากตัวถังรองรับ

สรุปการจัดการแหล่งกำเนิดเคลื่อนที่ (รถไฟ) ควรหารือกับการรถไฟแห่งประเทศไทยเพื่อให้ตระหนัก และเห็นความสำคัญเกี่ยวกับการห้ามสิ่งปฏิกูลทิ้งลงในที่สาธารณะหรือสถานที่ที่ไม่ได้รับอนุญาต ,ควรควรจัดอบรม ให้ความรู้หลักการสุขาภิบาลที่ถูกต้องและเหมาะสม, รถไฟประเภทเร็ว (Rapid)และรถธรรมดา (Ordinary) ควร ได้รับออกแบบและติดตั้งระบบรองรับสิ่งปฏิกูลการจัดการแหล่งกำเนิดเคลื่อนที่ (รถโดยสารปรับอากาศ)ควร กำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ประกอบการรถโดยสารที่ทิ้งสิ่งปฏิกูลในที่สาธารณะ,ควรจัดอบรมให้ความรู้หลักการ สุขาภิบาลที่ถูกต้อง,เพิ่มรายละเอียดในกฎกระทรวงฉบับที่ 9 โดยใช้รายละเอียดจากแนวทางการพัฒนา ประกอบการขนส่งรถโดยสารประจำทาง ,ระบุบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจน

คำสำคัญ การจัดการสิ่งปฏิกูล แหล่งกำเนิดเคลื่อนที่ รถไฟ รถโดยสารปรับอากาศ